

O yıllar kamu kuruluşları arpalıktı adeta. Falanca bakandan, filanca müsteşardan ya da hatırı sayılır bir “ağır abi” den torpili olanlar becerisine, yeteneğine bakılmaksızın “münasip bir kadroyla” işe yerleştirilir, bu “müstesna yetenekler” asma kütükleri gibi üst üste yığılırdı. Benim torpilim de beni “münasip bir kadroyla” teknik okulda işe yerleştirdi. Teknik okuldaki kadro “münasipti” ama ben teknik becerilere fena halde Fransız’dım. Torpilim, ciddi bir kamu kuruluşunun genel müdür yardımcısıydı ve hatırı sayılır bir kadın akademisyenin kız kardeşiydi. Akademisyen, o güne kadar tanıdığım insan tiplemesinden ne kadar farklıydı, ne kadar vakur ve onur yüklüydü. Ben onun manevi oğluydum, mutlaka okumalıydım. Her ne kadar bu yaşa kadar bu zekâmı pek fark edemesem de, manevi annemin dediğine göre de çok zekiymişim. Dedim ya aptallar zeki diye avutulur ya, galiba bana da açıkça aptal demek yerine nazikçe zeki demeyi uygun bulmuştu. Manevi teyzeme gelince, elbette bu aileye de gözde bir fakültede okuyan benim gibi bir manevi evlat yakışırdı ve benimle gurur duyardı. Bir gün makamına çağırdığında beni üç bayan asistanıyla tanıştırdı, üçü de ODTÜ mezunuymuş. “Bizim oğlumuz dedi, Tıp Fakültesinde okuyor”... Nihayet bu gün bile gerekçesindeki ciddiyeti tartışmayacağım bir nedenle okulu bıraktığımda, böyle bir okulu bırakan benim ilk aptallığının farkına manevi teyzem varmıştı. Allah var hani, yüzüme böyle bir şey demedi ama benim zekâ düzeyimin ancak torpille yerleştirilen bir işten öte olamayacağının farkına varmasıyla beni bu işe yerleştirdi. Anne yarısı öğütlerini de peş peşine sıralayıverdi hemen: “Artık bir işim gücüm vardı ve amirlerimle, şeflerimle iyi geçinmeliydim.” Teknik okulun bürokrat kademesinde çalışan az sayıda memurun yanında ağırlık torna-tesviye, marangozluk, boya, metalürji gibi iş kollarında çalışan işçilerdeydi. İlk görev yerim torna tesviye atölyesiydi.

Genişçe bir atölye... Tezgâh başında çalışanlar birbirlerine seslerini duyurmak için adeta yırtınıyorlar. Makineler, kendi seslerinden başka seslerin duyulmasına tahammül edemeyen zorbalar gibi, bütün insan sesini bastırıyor. Atölye şefimin torna tesviyeye ilişkin terimlerini anlamıyorum, almaz almaz gözüne bakıyorum. İyi bir insan, azarlamıyor beni... Bana laf anlatamayınca boynunu büküp uzaklaşıyor yanımdan.

Tornacı Selami... Bana arkadaşlık, abilik yapıyor. . Bu yüksekokulda torna /tesviye bölümü son sınıfındayken bırakmış okulu... Sohbetimiz epey ilerliyor, akşam iş çıkışları beraberiz... Felsefe, ekonomi politik, edebiyat, sanatın çeşitli dalları... Müthiş bir entelektüel... Akşam iş çıkışlarında geç vakitlere kadar sohbet ediyoruz, zaman zaman sohbetimize yakın bir arkadaşı da katılıyor. Tartışıyoruz ama benim bilgimin her konuda yarım yamalak olduğunu fark ediyorum. Bilgiçlik taslamıyor, adeta o çelebi tavrıyla öğrenmenin yöntemini öğretiyor. Edebiyata yatkınlığımı biliyor, “elbette diyor, sanatın hiçbir dalına yabancı olmamalıyız. Roman, öykü, şiir... Tiyatro, bale... Resim heykel... Ama Torna/tesviyeyi de öğrenmeliyiz, Tarımı da, Sanayiye de... Uzayı ve Tıp bilimini de... Biz devrimciler hayatın hiçbir alanında yabancı kalamayız, niteliksiz değil, dünyayı yeniden kuracak olan nitelikli devrimcilerdir, bu toplumu yeniden kuracak olan bizleriz”... “Çok okumalıyız” diyor, “öğrenecek o kadar çok şey var ki”... Sendikanın bildirimlerini kaleme alıyor, tartışıyoruz, deneyimsizliğimi yüzüme vurmuyor, fabrika işçileri arasında çalışıp çalışmadığımı soruyor, “ çalışmadım diyorum, hiç tecrübem yok”. İşçi sınıfı örgütlemek devrimci romantizmin ötesinde başka şeyler de istiyor... Bilgi, Güven, sabır... Bütün atölyelerde bildirimler

gizli dağıtılıyor, yönetimin haberi olmamalı. Benim Tıp Fakültesini bırakmamı pek anlamlı bulmuyor... Torna malzemelerinin adlarını öğretiyor, bu gün aklımda kalanlar sanırım çelik, mil, kama, üstübü gibi üç dört kelimededen başka bir şey yok. Alet yaparken makineye yaklaşmamam konusunda sık sık uyarıyor beni. "Elini kolunu kaptırırsın, koparır atar haaa..."

Mekanik bir beceri edinebilecek yeteneğe sahip olmadığımı anlamış olmalı ki, beni boya atölyesine alması için atölyenin kıdemli şefi Metin abi ile konuşmuş, o akşam bana konuyu açtı, Boya atölyesinde iyi anlaşabileceğim arkadaşlar varmış, atölye şefi Metin usta da yakın arkadaşımıymış... Eğer istersem...

"Fark etmez" dedim.

Boya atölyesi daha hareketli ve politik... Farklı sol grupların kendi aralarındaki hırçınlıkları olmasa... Allahtan işçi olmalarının verdiği olgunluk öğrenci hareketindeki gibi bu hırçınlıkları ayyuka çıkmadan bastırıyor... Metin abi devrimcilerin "ağır abisi"... Birkaç kez saygısızlık eden bizim bıçkınlara bile bir abi gibi davrandığına tanık oldum... Bana uzaktan birkaç kişiyi gösteriyor "dikkatli ol, bunlar ülkücü"...

Üç dört aylık işçiydim. Çalıştığım alanı bir bütün olarak tanımaya başlamıştım. Farklı atölyelerde çalışan devrimci işçilerin yanı sıra devrimci öğrencilerle de tanışmaya başlamıştık. Sanırım atölyelerdeki iş meşgalelerinden öğrencilerin içinde bulunduğu açmazı görmeye zamanımız yoktu... Okul faşistlerin işgali altındaydı ama devrimci öğrenciler de faşistlere pek pabuç bırakacak gibi değillerdi. Manzara olağan bir durum sergiliyordu, aslında şaşılacak pek bir durum da yoktu. Faşistler bir maşaydı ve yukarılardan gelen talimat ve destek olmasa kum kaleleri gibi süpürülüp atılırdı. Okulda sayıları sınırlı birkaç öğretim üyesi dışında okul idaresi, polis, iktidar bunların arkasındaydı. Faşistlerin saldırıları püskürtüldüğünde karşılıklarına polisler çıkıyordu... Faşist saldırılar gemi azıya almış, her gün devrimci öğrencilerin yaralanması, tutuklanması olağan bir hal almıştı. Okulu faşistlere bırakmamak için canlarını dişlerine takan devrimciler direniyordu.

Metin usta, Selami bu duruma kayıtsız değildi ama Selami'nin arkadaşı farklı bir tepki içindeydi. Birlikte olduğumuz akşam sohbetlerinde kırklı yaşlardaki bu arkadaşımızın devrimci öğrencilere destek olunamadığına ilişkin zaman zaman hırçınlaşan tavrına birçok kez tanıklık ettim. Kozasını yırtıp atmak için çırpınan tomurcuk gibiydi. Bana Metin usta ile Selami'nin "itidal tavsiyelerini aşamıyor" gibi gelmişti hep bu durum.

Bildiri dağıtırken bir grup arkadaşla yakalandık. Tutuklama olmadı ama muhtemelen bu durum sevgili manevi teyzeme bildirilmiş olmalı ki ben daha politik olan boya atölyesinden depoya verildim. Teknik okulun malzemelerinin depolandığı, atölyelere ihtiyacı olan malzemelerin dağıtıldığı yer. Müdürümüzün yeri camlı bir bölme. Bir müstahdemimiz var. Depo çalışanı olarak dört kişi olduk. Ben, müdürün yeğeni, müstahdemimiz... Sabah mesaisine geç kalan bir kişi daha... Allah, Allah bu Selami'nin arkadaşı... Başıyla selam verirken göz göze geldik, dostça, arkadaşça gülümsedi... Tavırları, davranışları hep tedirgin... Sakin görünmeye çalışıyor...

Bu abi müdür ile yeğenin siyasi tutumunu biliyor mu, bilemem. Birkaç gün içinde durum anlaşılıyor. Faşistlerin depoda silahlarının saklanmasına aracılık edip, atölyelerdeki DİSK'li işçilerin sendikal çalışmalarının engellenmesine, devrimci öğrencilerin ileri gelenlerinin polise ihbarına ilişkin aleni konuşmalar yapıyorlar. Ben yok sayılıyorum, benden çekinceleri yok. Yeğen militan bir tip. Öyle işle, defter kayıtlı bir alakası yok. Giriş çıkış saatleri serbest. Genellikle, okul bahçesinde faşist öğrencilerle birlikte görüyorum. Beni pek sevmedi.

Müstahdemimiz yaşlı ve astım hastası. Babamız yaşında olmasına rağmen adıyla ve emrederek sesleniyor. Alış veriş yerleri okuldan uzak ve gidip gelirken bayır tırmanmak zorundasınız. Müstahdemimiz zırt pırt alış verişe gönderiliyor. Sigara getiriyor, hemen

arkasından bisküvi ıvır zıvır için tekrar gönderiliyor. Adamcağız geldiğinde, patlıcan gibi morarmış bir halde nefes nefese kalıyor. Müstahdemi uyarıyorum, “herkes kişisel ihtiyaçlarını kendisi alacak, sen kimsenin kölesi değilsin, gitmeyeceksin”. Müstahdem yeğenden korkuyor. Ne de olsa yeğenin amcası müdür. Yeğen buyruklarını tekrarlıyor, müstahdem kararsız, ikilem içinde, gözüme bakıyor. Ağırdan alıyor. Yeğen, sinkafı küfür etti, el mahkûm gidecek. Yerimden kalkıp müstahdemin kolundan tutuyorum “gitmeyeceksin”. Yeğen, bütün kabadayı tavriyla “sen kim oluyorsun” diyor, itekliyor beni. Müstahdeme emrini tekrarlıyor, “ çabuuukkk”..

“Bundan sonra herkes kendi ihtiyacını kendisi alacak” diyorum, bu da benim emrim. Arkadaşım gözaltından beni izliyor, tepkisiz. Amca bağıriş çağırışıyla yanımıza geldi. Şivesinden belli Kürt kökenli olduğu. Kürt kökenli birinin faşist olması durumu daha bir anlaşılabilir kılıyor, ya da ben bir anlam veremiyorum. Amca beni işten kovmakla tehdit ediyor, yeğen eline geçirdiği bir odun parçasıyla üstüme geliyor. Arkadaşım hareketleniyor. Masa üstünde kasap bıçağı var, “tam da bu gün içinmiş” diyorum. Amcaya salladığım bıçak ıskaladı, yeğen yaralı. Kaçtım. Yakalandım, ifade, savcılık mahkeme filan...

O yıl girdiğim Üniversite sınavlarında teknik okula komşu bir okulu kazandım. Bu okulun da teknik okuldan farkı yok, hatta mücadele daha sert koşullarda cereyan ediyor. Okula teker teker gitmek imkânsız, topluca gidip geliyoruz. Toplanma yerinde yüksekçe bir yere çıkıp, kitleye faşistlerin saldırmaları karşısında alacağımız tedbirleri anlatıyorum. Oradan geçiyormuş, göz göze geldik. Yaklaştı, gülümsüyordu. “Saygılar delikanlı” dedi.

Aradan birkaç yıl geçti. Görüşemedik. 12 Eylül faşist darbesinde cezaevindeydim. Bir gazetede büyükçe bir fotoğraf: “Filanca örgütün lideri polisle girdiği silahlı çatışmada ölü olarak ele geçirildi”... Fotoğrafa bakarken, içim doldu, hıçkırıklarımı tutamadım “ saygılar abi” dedim.

Boya atölyesi şefi metin abi ile bilge Selami'nin tutuklandığını öğrendim. Metin abi cezaevinde, Selami tahliye sonrası kanserden ölmüştü.

Büyük kentlerde yaşayanlar pek farkına varmasa da kırsal kesimlerden rahatça izlenir Ülger takımyıldızı. Üç parlak yıldızı vardır. Her gece yarısı seyrine doyamadığım bu üç yıldız bana el sallar. Selami abim bilgeliği ile sohbet eder, boya atölyesinin şefi, sendikacı Metin abi yine ağır başlılığını konuşturur, sessizdir, gülümser durur. Tedirgin, hırçın ve sessiz olan abimin “ saygılar delikanlı” nezaketi içimi ısıtır. Birbirimize el sallarız. Saygılar, saygılar, saygılar...